

**PROPOZYCJE DZIEŁ FILMOWYCH
SŁUŻĄCYCH JAKO ILUSTRACJE RÓŻNYCH
EPOK KULTUROWYCH, PRĄDÓW I ZJAWISK
ARTYSTYCZNYCH**

Propozycja moja może być traktowana dowolnie.

W zależności od rodzaju szkoły można zmienić filmy.

Kierować należy się problematyką omawianych lektur.

OPRACOWAŁA:
URSZULA TOMASZEWSKA

KLASA PIERWSZA

1. Inspiracje średniowieczne

- Wprowadzenie („Krzyżacy” reż. Aleksander Ford)
- „Brat - Słońce, Siostra - Księżyc” reż. Franco Zeffirelli
- „Imię Róży” reż. Jean Jacques Annaud
- „Siódma pieczęć” reż. Ingmar Bergman
- „Excalibur” reż. J. Boorman

2. Odrodzenie - odzwierciedlenie jego filozofii w filmie.

- „Eldorado” reż. Carlos Saura
- „Tron we krwi” reż. Akira Kurosowa.
- „Tragedia Makbeta” reż. Roman Polański - ekranizacje „Makbeta” Szekspira

3. Barok. Przekładanie sztuki teatralnej na język filmowy.

Na czym polega komizm w aktorstwie filmowym?

- „Skąpiec” reż. Jean Girault

4. Oświecenie. Przedsmak romantyzmu

- „Niebezpieczne związki” reż. Stephen Frears (rewolucja obyczajów).
- „Danton” reż. Andrzej Wajda (rewolucja mas)

KLASA DRUGA

1. Romantyzm. Kultura romantyczna w filmie.

Motyw wędrowki, poetyka romantyczna, motyw raju utraconego, romantyczne pojęcie mitu, prometeizm, prometeizm mas czyli rewolucja.

- „Rękopis znaleziony w Saragossie” Jan Potocki (powieść) Wojciech J. Has (film) (preromantyczna poetyka grozy, racjonalne uzasadnienie scen fantastycznych)
- „Nosferatu wampir” reż. Werner Herzog (próby odzwierciedlenia poetyki Romantyzmu w filmie, porównywanie bohatera tytułowego z Upiorem z „Dziadów”)
- „Kronika wypadków miłosnych” reż. Andrzej Wajda (ekranizacja powieści Konwickiego - między rajem utraconym a katastrofą)
- „Panny z Wilka” reż. Andrzej Wajda (ekranizacja opowiadania Jarosława Iwaszkiewicza: Wilko - raj odzyskany)
- „Misja” reż. Roland Joffe („Jeśli racja jest po stronie siły...” — porównanie bohaterów „Misji” z Konradem, ks. Piotrem - prometeizm, profetyzm)
- „Lawa” reż. Tadeusz Konwicki (osobista interpretacja „Dziadów” Mickiewicza) (tekst Tadeusza Miczki „Wielka Improwizacja filmowa - opowieść o „Dziadach” Adama Mickiewicza; „Lawa” Tadeusza Konwickiego)
- „Pan Tadeusz” reż. Andrzej Wajda - ekranizacja epopei A. Mickiewicza
- „Mazepa” reż. G. Holoubek - udany przekład sztuki teatralnej na język filmu

2. Adaptacje filmowe literatury pozytywistycznej.

Istota adaptacji filmowej dzieła literackiego.

- „Potop” reż. Jerzy Hoffman, „Ogniem i mieczem” reż. Jerzy Hoffman
- Ekranizacje wierne „literze książki” - „Lalka” reż. Jerzy Has.

3. Różne tendencje w ukazywaniu świata artystów i świata mieszczańskiego filmie.

- Nawiązania do koncepcji estetycznych (Przybyszewski, Miriam Przesmycki) i poezji (Rimbaud, Yarlaine) epoki Modernizmu
- Film o genialności i przeciętności – Mozart i Salieri - „Amadeusz” reż. Milos Forman.
- „Mefisto” reż. Istvan Sabo (na podstawie powieści Klause Manna).

4. Artysta wobec pokus totalitaryzmu.

- Nawiązanie do utworu Z. Herberta „Co myśli Pan Cogito o piekle”.
- Filmowa wersja słynnego dialogu z powieści „Doktor Faustus” Tomasza Manna - rozważania na temat boskości i faustyizmu artystów i ich sztuki (nawiązanie do „Fausta” Goethego)
- „Defilada” reż. Andrzej Fidzyk, film dokumentalny
- „Dyskretny urok burżuazji” reż. Luis Bunuel
film o współczesnym świecie mieszczańskim
  - „Zapach kobiety” reż. Martin Brest
film o człowieku zagubionym we współczesnym świecie mieszczańskim.
- „Hair” reż. Milos Forman, „Thelma i Louise” reż. Rydley Scott. - film o ucieczce z „mieszczańskiego raju”.

5. Wielkie adaptacje filmowe literatury młodopolskiej.

- „Wesele” reż. Andrzej Wajda (ekranizacja dramatu Stanisława Wyspiańskiego)
- a) Porównanie scen wizyjnych adaptacji Andrzeja Wajdy i z „Lawy” Konwického.
  - b) W jaki sposób reżyserzy filmowi starają się sprostać wyzwaniom, które narzuca romantyczność wybitnych utworów dramatycznych?
  - c) „Wesele” reż. Andrzej Wajda - film polityczny lat 70-tych.
    - „Popioły” reż. Andrzej Wajda albo „Wierna rzeka” reż. Jerzy Chmielewski
    - „Ziemia obiecana” reż. Andrzej Wajda.
- rozważania nad „filmowością” dzieł Żeromskiego i Reymonta.

6. Człowiek wobec cywilizacji.

- „Czas Apokalipsy” reż. Francis Ford Coppola.
- a) Swobodna ekranizacja „Jądra ciemności” Conrada (nawiązanie do prozy poznanej na lekcjach polskiego; przypomnienie - na czym polega wierność filmu „duchowi książki”).

KLASA TRZECIA

1. Filmy Charlie Chaplina jako odzwierciedlenie atmosfery epoki

- Nawiazanie do literatury międzywojennej (człowiek a maszyna, tendencje katastroficzne jako reakcje artystów na ekspansje totalitarnych ideologii)
- „Dzisiejsze czasy” reż. Charlie Chaplin.

a) Na czym polega komizm, tragizm i groteska w filmie?

2. Surrealizm w malarstwie i filmie.

- Nawiazanie do sztuk plastycznych - Salvador Dali
- Wybrany film Luisa Bunuela: „Pies andaluzyjski”, albo „Widmo wolności”.
- Surrealizm a wolność, granice wolności artysty (nawiazanie do wolności i faustyzmu jako odwiecznej antynomii artystycznej duszy).

3. Ekranizacje wielkiej literatury epoki

- „Ferdynand” reż. Jerzy Skolimowski.
„Gęba” przeciw „Apokalipsie”
- „Sanatorium pod Klepsydrą” reż. Wojciech Has
polemika z prozą Schulza.
- Dlaczego „Granica” w reżyserii Jana Łomnickiego uznana została za ekranizację nieudaną?

4. Bohater - legenda - antybohater

- Nawiazanie do prozy Borowskiego; na czym polega zjawisko demitologizacji i deheroizacji w powojennej kulturze polskiej; filmowa „szkoła polska” (lektura fragmentów książki Andrzeja Wernera „Polskie, antynomie...”)
- „Popiół i diament” reż. Andrzej Wajda - sztandarowe dzieło „szkoły polskiej”
- „Westerplatte” reż. Stanisław Różewicz
przykład hagiografii żołnierza polskiego

- „Krajobraz po bitwie" reż. Andrzej Wajda (na podstawie prozy Borowskiego)-„Kornblumenblau" reż. J. Wasiewicz zjawisko deheroizacji w filmie
- „Eroica" reż. Andrzej Munk wizerunek antybohatera - „cwaniaczka"
- „Przypadkowy bohater" reż. Stephen Frears kreacja Dustina Hofmana; próba porównania z kreacjami antybohaterów w filmach „szkoły polskiej".

5. Kino moralnego niepokoju.

- „Bez znieczulenia" reż. Andrzej Wajda lub „Barwy ochronne" reż. Krzysztof Zanussi film o autorytetach publicznych latach 70-tych
- „Wodzirej" reż. Feliks Falk film o karierze i wymaganiach tzw. „szerokiej publiczności"
- „Dreszcze" reż. Wojciech Marczewski poszukiwanie genezy współczesnego zła w fundamentach systemu totalitarnego.

PROPOZYCJE TEMATÓW LEKCJI SŁUŻĄCYCH EDUKACJI FILMOWEJ DLA GIMNAZJUM

1. Jak powstaje film? Etapy powstawania filmu.
2. O twórcywie filmowym.
3. Środki wyrazu sztuki filmowej.
4. Rodzaje i gatunki filmu.
5. Montaż filmowy jako metoda twórcza.
6. Film jako dzieło sztuki.
7. Komiksy - próba definicji.
8. Komiks i film czyli o twórczości kina komiksowego.

